

Finsam Lund

Rapport - Utvärdering av Kreativa Akademins teaterprojekt **Kabaré Unik**

Innehåll – rubriker

- **1. En kort bakgrund**
- **2. Sammanfattning**
- **3. Syfte och mål med projektet**
- **4. Metod - en mer detaljerad beskrivning av hur projektet genomfördes**
- **5. Resultat**
- **5. Resultat från intervjuer med berörda kommuner, vårdgrannar och samarbetspartners**
- **6. Slutsatser, Lärdomar, Framgångsfaktorer samt diskussioner**
- **7. En avslutande samhällsekonomisk betraktelse**

1. Kort bakgrund

RSMH-Lund bjöd under våren 2012 in Magnus Nylander, frilansande skådespelare, för att starta ett teaterprojekt. Senare anslöt även Fontänhuset-Lund, IFS(IntresseFöreningen för Schizofreni) och PO-Skåne för att tillsammans skapa dialog kring utvecklingen av ett teatersamarbete. Som ett resultat bildades under hösten 2012 Kreativa Akademin. Syftet var och är att skapa rehabiliterande kraft genom kulturella arrangemang med och av människor som har en psykisk ohälsa, och presentera det för en offentlig publik.

Efter ett omfattande nätverksarbete ställde sig Lunds vuxenpsykiatri positiva till att stå som huvudman för projektet i samverkan med PO-Skåne, Lunds kommun och brukarorganisationerna, samtidigt som FINSAM Lund beviljade medel till projektet med 600 000 kronor.

Projektet hade två övergripande målsättningar, dels att deltagarna genom bättre funktionsförmåga skulle komma närmre arbetsmarknaden, dels att publiken skulle få nya perspektiv kring människor med psykiska funktionshinder.

Projektiden delades in i fem faser, förproduktion, Utbildning, produktion, repetition och spelperiod. Utgångspunkten vara att människor med vitt skilda psykiska problem/diagnoser skulle vara med, vilket också innebar att alla hade olika förutsättningar när det gällde hur mycket det var möjligt att delta från början.

Idén var att oavsett hur mycket hen kunde vara med från början, så skulle intensiteten successivt öka, med individuell anpassning, ju närmre föreställningen man kom, för att under spelperioden vara som vilket arbete som helst.

Teaterprocessen har skett i arbetslika former med struktur av en arbetsplats där arbetsgruppen tillsammans arbetat för ett gemensamt resultat i form av en kabaréföreställning. Kabaré har handlat om normer och psykisk ohälsa. Materialet har skrivits av projektdeltagarna själva, och byggt på deras egna erfarenheter och de värderingar och kulturella uttryck som de upplever finns i samhället.

2. Sammanfattning av utvärderingen

Utvärderingen av projektet kabaré Unik kan delas in i fem delar.

- En film på drygt 20 minuter vars syfte är att visa arbetsprocessen och skådespelarnas egen process under hela projektiden.
- Uppföljning av deltagarna sex månader efter avslutat projekt.
- En Fokusgrupp med skådespelarna /deltagarna som genomfördes efter projektiden.
- En enkät som delades ut till samtliga i publiken och som ville undersöka om besökarna fick nya perspektiv kring begreppet psykiska funktionshinder.
- Intervjuer och kommentarer från samverkanspartners och remitter

Filmens syfte är att visa processen hos projektet såväl som hos deltagarna. Filmen analyseras inte, utan betraktaren får dra sina egna slutsatser. Den finns att se på <https://vimeo.com/88667106>

Uppföljning av deltagare. Både när det gäller deltagarnas upplevda framsteg och de steg i form av arbete, studier praktik och annat som flera redovisar får man konstatera att de flesta tagit fantastiska steg i sitt liv. Fem studerar, en praktiserar och fem redovisar personliga framsteg.

De Samverkanspartners som intervjuats har alla varit mycket positiva till projektet och de resultat som de kan observera hos deltagarna.

Fokusgruppens deltagare var på ett övergripande plan mycket nöjda med projektet. Klimatet upplevdes generellt som mer och mer tillåtande ju mer tiden gick och de smågrupper som bildades i början löstes efterhand upp.

Förväntningarna var väldigt olika, från inga till mycket höga. Samtidigt uttryckte alla en önskan om att något skulle bli bättre, friskare, fungera bättre eller få mer mänsklig kontakt. Samtliga uttryckte att oavsett förväntningar så hade önskningarna i hög grad infriats.

En fråga som ställdes handlade om vad de gjort. Var det arbete? Sysselsättning? Fritidsaktivitet? Meningarna gick isär men projektet upplevdes av de flesta som roligare, mer omväxlande, mer terapeutiskt och samtidigt jobbigare och tyngre än de jobb som många haft tidigare.

Publikenkäter. Sammanlagt sågs föreställningen av 300 personer. Samtliga ombads att fylla i en enkät där de fick svara på frågan om de genom föreställningen fått vidgade, nya eller ändrade perspektiv på psykiska funktionshinder och om de hade det, på vilket sätt. 123 personer svarade på enkäten. 115 svarade ja medan 8 svarade nej. Det två vanligaste kategorierna av svar om nya perspektiv handlade om att man "förstod bättre hur människor med psykisk ohälsa tänker och känner" samt att "alla kan om möjlighet ges".

18 deltagare var aktuella vid starten. 14 deltagare slutförde sitt deltagande med föreställningarna.

3. Syfte och mål med projektet

Teaterprojektet var ett pilotprojekt vars syfte var att fokusera på teaterprocessens metodik som verktyg vid arbetsrehabilitering, att undersöka dess betydelse för ökad psykisk hälsa och förbättrad arbetsförmåga/anställningsbarhet, för personer med nedsatt psykisk funktionsförmåga

Därutöver syftade projektet till kunskapsutveckling kring rehabilitering av psykiskt funktionsnedsatta, en fortsättning av Finsams KUR-projekt från 2012

Projektet hade två övergripande målsättningar, dels att deltagarna genom bättre funktionsförmåga skulle komma närmre arbetsmarknaden, dels att publiken ska få nya perspektiv kring människor med psykiska funktionshinder.

Följande delmål formulerades:

1. 12 -15 deltagare som deltar och fullföljer projektet
2. Genomförandet av 5 interna föreställningar
3. Genomförandet av 5 offentliga föreställningar
4. Göra en bok med deltagarnas texter
5. Text och musik i uppsättningen ska vara gjorda av deltagarna
6. Deltagarna skriver processdagböckerna
7. Genomförande av en dokumentärfilm
8. Ökad självkänsla, hälsa och aktivitet hos deltagarna
9. Ökad kunskap om psykisk funktionsnedsättning/ohälsa hos myndigheternas medarbetare såväl som hos allmänheten.

4. Metod - en mer detaljerad beskrivning av hur projektet genomfördes

Projektet var uppdelat i fem faser. Förproduktion, Utbildning, Produktion, Repetition, Spelperiod. Deltagarna arbetade varje vardag mellan 9-16 utom under Förproduktion då projektledaren ensamt förberedde och under Spelperiod då man arbetade varje dag under två veckor. Arbetdagarna var uppdelade i fyra pass. Gemensam frukost, förmiddagspass, eftermiddagspass och eftersits med enskilda uppgifter som t.ex. dagboksanteckningar. Under spelperioden arbetades endast i samband med föreställningens genomförande. Fasernas beskrivningar nedan är gjorda av projektledare Magnus Nylander.

Förproduktion Juni-aug 2013

Beslut om medel för genomförande av ett arbetsrehabiliterande teaterprojekt kom den 28 maj 2013. Rekryteringsprocessen för att hitta deltagare påbörjades. Målsättningen var att skapa förutsättning för mellan 12-15 personer att medverka i projektet. Informationsmöten hölls för medlemmar i de organisationer som är anslutna till Kreativa Akademin för att hitta intresserade personer. Det togs även kontakter med Arbetsförmedling, Försäkringskassa och Lunds kommun, där Comung var en organisation som visade ett stort intresse för att bidra med deltagare till projektet. Det förmedlades även information utanför gängse kanaler för att på det sättet komma i kontakt med människor som stod utanför etablerade institutioner och organisationer.

Under rekryteringsprocessen etablerades möten med de deltagare som var intresserad av att vara med för att informera om projektet och dess mål. Syftet var även att ta reda på var och ens förväntningar och förhoppningar och även höra deras villkor och behov. I dessa samtal framkom ett

tydligt önskemål att hitta replokal på neutral arena. Kreativa Akademin tog beslut att hyra bostadsrättsföreningen Djingis Kahn gemensamhets lokal.

Att anställa adekvat personal till projektet påbörjades. De två parametrar som arbetas efter är att utveckla och få individen att växa både som person och i en grupp, samt att det material som presenteras för en allmänhet ska hålla en hög konstnärlig kvalitet. Detta ställer stora krav på de som ska arbeta inom projektet. De preferenser som nämndes var: En hög kompetens gällande det konstnärliga såsom, skådespeleri, sång, dans och dramatik. Men även erfarenhet av att leda grupper.

En projektledare anställdes från och med första augusti. Andra anställningsbehov var en dramatiker, en dramapedagog, en danspedagog och en sånginstruktör/körledare. Dessa anställdes under augusti. Anställningsvillkoren för varje anställd var varierande. Ett tre dagars möte genomfördes med de anställda i augusti för att fastställa projektets arbetsmetod, arbetsschema och vilka förhoppningar och mål som arbetsgruppen hade. Ett av besluten som togs under mötet var att allt material som presenterades i föreställningen skulle vara skrivet av deltagare. Även togs ett beslut under mötet att producera en bok med deltagarnas texter. Hädanefter kommer arbetsgruppen att kallas ledningsgruppen. Det var där ansvaret för innehåll av pass, konstnärligt ansvar för föreställning och gruppens välmående låg.

Kontakter togs även med Lunds kommun för att hyra spellokal för den uppsättning som skulle göras. Kontakter togs även med Arbetsträning Värpinge och Råby gård för att framställa eventuella scenografidetaljer för föreställningen.

Beslut togs om att deltagarna skulle skriva processdagböcker under projektets gång och även att göra en publikundersökning i form av en enkät. Beslut togs i samråd med FINSAM om att göra en dokumentärfilm om projektet. Kontakter togs med filmaren Henrik Rambe för att genomföra den.

Utbildning sep- okt

Hela gruppen samlades för första gången den 1 september. 19 deltagare anmälde sitt intresse. Vissa kom helt oanmälda vilket skapade en viss oreda. Syfte och genomgång av projektets olika delar presenterades. Fokus under denna fas var att ge deltagarna verktyg och redskap för att kunna genomföra det gemensamma målet en föreställning. Även att få gruppen att fungera som helhet. Ledningsgruppen använde sig av FIRO modellen. Veckoschema introducerades för deltagarna. Varje pass var schemalagt och en ledare hade utsetts för att fylla det med innehåll. De ämnen som var på schemat var skådespelare träning, skivverkstäder, sångträning och dansträning. Senare under projektet tillkom även musikträning som delar av gruppen själva styrde över.

Under den första veckan var närvaron hög. Efterhand uppstod ett behov från vissa deltagare att kunna styra sin tid själv. Ledningsgruppen tog då beslutet att införa "Gummibandsprincipen". Enkelt uttryckt var det att deltagarna kommunicerade om sina behov att vara lediga. Ledningen tog också till sin uppgift att varje morgon ta kontakt med de deltagare som inte anmält frånvaro för att förtydliga gruppens behov av varje individ för genomförandet av projektet.

Produktion okt - nov

Denna del startade med mötesformen "Open space". Det är en mötesform som bygger på en hög delaktighet av de som deltar. Rubriken på mötet var "Vilka är våra behov för att genomföra vår föreställning". Syftet var att få deltagarna att inse vikten av deras engagemang för projektets förverkligande. Under denna session som varade i tre dagar togs beslut om föreställningsnamn, tema för föreställningen och ansvarsområden. Fasen fortsatte med att varva schemalagda aktiviteter med att diskutera kabaréns innehåll. Skivverkstäder för att ta fram material till både föreställning och bok påbörjades. Under fasen fördelades även ut ansvarsområden inom gruppen som marknadsföring, affisch, scenografiansvar, musikansvar, bokprojekt m.m. Syftet med detta var att få deltagarna att ta ett eget ansvar för att genomförandet av projektet. Fasen avslutades med att materialet som kommit in sorterades och varje deltagare fick sin arbetsfunktion inför kommande fas.

Repetitionsfasen nov - dec

Inleddes med att ledningsgruppen presenterade sitt förslag på innehåll till kabarén för gruppen. Det delades även ut olika roller med utgångspunkt att det skulle vara en rättvis fördelning av insats på scen. Fasen varvades återigen mellan schemalagda aktiviteter och repetitionstillfällen för varje enskild scen. Varje vecka avslutades med en genomgång av vad som arbetats med under veckan. I slutet av fasen lämnade gruppen Vita huset och flyttade till Stenkrossen, spellokalen där kabarén skulle presenteras.

Spelfasen december

Inleddes med premiär den 6 december och avslutades den 16 december. Det genomfördes fyra offentliga föreställningar och fem föreställningar för myndighetsanställda. Sammanlagt kom det ca 300 personer. Bokprojektet avslutades. Boken både såldes och gavs bort som gåva till publiken som besökte föreställning. Enkätundersökningen bland publiken genomfördes. Processdagböckerna inhämtades. Sammanlagt slutförde 14 deltagare projektet. 5 stycken hoppade av olika skäl av projektet i förtid.

5. Resultat

1. 18 deltagare var med vid starten av projektet. Ett flertal var medlemmar i RSMH-Lund och Fontänhuset-Lund. Det kom även ett flertal från ComUng. Några kom från arbetsenheten och en tillhörde inte någon etablerad institution eller organisation. Utav dessa genomförde 14 projektet.
2. Det genomfördes fyra offentliga föreställningar. Efter samtal med gruppen togs beslut om att stryka en eftersom arbetsbelastningen upplevdes som för stor. Dessa sågs av 150 personer. Alla de planerade interna föreställningarna genomfördes och sågs av 150 personer. Med interna menas anställda hos kommun, försäkringskassa, arbetsförmedling och Region. Sammanlagt sågs föreställningarna alltså av ca 300 personer.
3. En bok med deltagarnas texter trycktes och såldes. Uppdraget att hålla i bokprojekt hade en av deltagarna i projektet. I detta ansvar låg layout, sortering av inkommande material, kontakt med tryckeri mm.
4. All text och musik i föreställningen kom från deltagarna.
5. Processdagböcker skrevs av deltagarna. Den ursprungliga tanken vara att dagböckerna skulle analyseras tillsammans med pedagoger från teaterhögskolan i Malmö. Detta blev inte av och dagböckerna blev istället ett sätt för deltagarna att se sin egen utveckling under projektet.
6. Dokumentärfilmen gjordes av Henrik Rambe som var med och filmade under ett flertal tillfällen under projektets gång samt under föreställningen. Filmen kan ses på <https://vimeo.com/88667106> . Använd lösenordet: "unik2014"
7. En fokusgrupp genomfördes efter avslutat projekt.
8. Publikenkäter delades ut till all publik. 123 besvarades

Fokusgruppens upplägg är hämtat från "Memeologens verktygslåda – Fokusgruppsmetodik" av Nyström/Edström, 2004, och består av öppningsfrågor, Introduktionsfrågor och två temadiskussioner. 7 av gruppens 14 deltagare deltog i fokusgruppen.

På ett övergripande plan är samtliga mycket nöjda med sitt deltagande. Klimatet upplevdes generellt som mer och mer tillåtande ju mer tiden gick och de smågrupper som bildades i början löstes efterhand upp. Samtliga var mycket eniga i att en blandad grupp, det vill säga olika psykiska funktionshinder, var att föredra. Motsatsen hade varit negativt, enligt deltagarna.

Förväntningarna var väldigt olika, från inga till mycket höga. Samtidigt uttryckte samtliga en önskan om att något skulle bli bättre, friskare, fungera bättre, få mer kontakt. Samtliga uttryckte att oavsett förväntningar så hade önskningarna i hög utsträckning infriats. Två röster:

"Jag fick information på Fontänhuset, Magnus var där och informerade. Det är bra att ha något att göra. Det var rena hjärngympan vilket innebar att jag klarade av att hålla fler bollar i luften än tidigare, jag fick även träna koncentration. Jag ville öka min förmåga. Jag har blivit bättre och känner mig friskare"

"Hade inget att göra. Svårt att komma upp på morgonen. Fick tips via radio galen. Glad att jag hoppade på tåget. Jag har kanske överlevt tack vare projektet"

En diskussion handlade om att passa tider. I början var det inga problem att många inte kom i tid eftersom kraven inte var så högt ställda och inte krävde allas närvaro. Problemen kom ju mer beroende man var av samtligas närvaro vid repetitioner, men när det närmade sig föreställningar den sista tiden och under föreställningarna kom alla i tid (nästan). Förklaringen enligt gruppen handlar om insikten att man var behövd – därför kom man, och dessutom i tid.

Ett tema handlade om individuell upplevd förändring. Samtliga upplever stora positiva förändringar och det handlar om självförtroende, social kompetens, energi, hantering av rädslor och stress samt kreativitet. Några negativa synpunkter fanns och handlade om ledarnas avsaknad av utbildning kring psykisk ohälsa, för stor skillnad när projektet slutat och att det ibland fanns oklarheter om deltagardemokrati.

"Det här har betytt jättemycket. Jag har utvecklats. Har fått en energi och ökat självförtroende. Jag tror det är en långvarig förändring. Inställningen till arbetsmarknaden är förändrad, ser möjligheter nu och vågar mer.."

"Sociala fobin har blivit bättre, kan klara sociala sammanhang bättre"

"Projektet har utmanat mina rädslor och lett till personlig utveckling"

Det andra temat handlade om vad de gjort. Var det arbete? Sysselsättning? Fritidsaktivitet? Meningarna gick isär men projektet upplevdes av de flesta som roligare, mer omväxlande, mer terapeutiskt och samtidigt jobbigare och tyngre än de jobb som många haft tidigare. En negativ skillnad var att ett vanligt jobb ger högre lön....

"Jag kommer att fokusera på intressanta jobb och inte ta vilket jobb som helst som är tråkiga. Jag har upptäckt outnyttjade förmågor."

"Det började med utbildning och gled över till arbete"

"Jobbet i teaterprojektet var tyngre än mitt tidigare flyttgubbejobb. Man känner sig malplacerad på vanligt jobb"

"Man lämnar offerrollen..."

Publikenkäterna. 123 personer av de 300 personer som såg föreställningarna fyllde i enkäterna. Enkäten bestod av en fråga och en följdfråga. Fråga löd *"Tycker du att du på något sätt fått vidgade, nya eller ändrade perspektiv på psykiska funktionshinder genom denna föreställning?"* Följdfrågan löd: *"Om ja, kan du kort beskriva på vilket sätt?"*

Av de 123 svaren Upplevde 115 att de fått vidgade, nya eller ändrade perspektiv medan endast 8 uppgav att de inte fått nya perspektiv. Av de 8 var det fyra som särskilt angav att de redan hade djup insikt i hur det är att vara psykiskt funktionshindrad.

På följdfrågan (alla svarade inte på denna) har vi gjort en kategorisering av de svar som angetts och de redovisas här efter hur många som angett svar i denna kategori.

"Jag förstår bättre hur människor med psykisk ohälsa tänker och känner" (31)

"Det är viktigt med ett medmänskligt och icke dömande förhållningssätt" (11)

"Alla kan om tillfälle och förutsättningar ges!" (10)

"Det är viktigt med meningsfull sysselsättning" (9)

"Det är viktigt att inte vara ensam i sitt utanförskap – det skapar självkänsla" (8)

"Det är ju inga stora skillnader med oss andra" (7)

"Det är skrämmande hur samhället behandlar människor som avviker" (6)

"Det är viktigt att bli sedd som individ och att man är olika" (5)

"Att se en föreställning om psykisk ohälsa är starkare än att läsa om det" (3)

"Det här är bättre än behandling med tabletter" (3)

Här några axplock från publikkommentarerna:

"Man är helt normal, även om man lider av psykisk ohälsa. Samhället patologiserar nog psykisk ohälsa i större mån än det är befogat"

"Nej, Inga nya perspektiv. Men jag är återigen övertygad om att teater är en form för att nära det "friska" hos personer med psykisk ohälsa. En otrolig resa för varje enskild individ och en "ekonomisk" besparing för samhället när dessa personer får nära det friska och får en meningsfull vardag, där de kan använda och utmana sina egna resurser."

"Föreställningen visar att alla kan om dom får möjligheten. Att man kan ta fram potential som annars varit gömd eller i det fördolda på grund av att inte få möjlighet att vilja, våga och kunna på grund av stämplor, okunskap och samhällsstruktur."

"Jag har nästan aldrig varit i kontakt med såna här människor, så detta berörde mig väldigt mycket. Jag förstår mer nu hur viktigt det är att inkludera alla människor i samhället."

"Framförallt de uttryckta känslorna kring psykvården, diagnoser, medicinering, etc. Människors egna ord och berättelser. Att det är mer komplext än vad man kan tro. Och så känner man hur mycket det här betytt för de som står på scen. Så mycket positiv energi!"

Och samverkanspartners

"Teaterprojektet betydde inte bara att vara involverad i en skapandeprocess, det ledde också till stora personliga framsteg. De tog plats, upptäckte sina förmågor, utvecklades och växte. Detta ledde till en ökad tillit att ta sig an nya uppgifter och komma vidare i livet"

Malin Pripp Moser, Remittent, Comung, socialförvaltningen Lund

"Häpnadsväckande att de personer jag träffade för några månader sedan, har genomgått en sådan förändring. Helt plötsligt står de på en scen och det är helt självklart"

Eva Miles, ordförande IFS (IntresseFöreningen för Schizofreni)

"Flera deltagare saknade personligt ombud när de kom till Kreativa Akademin. Genom att dom fick en sådan blev deras intressen tillgodosedda på ett helt nytt sätt. De har fått kontakt med psykiatrin, försäkringskassan socialtjänsten, bostadsbolaget, arbetsförmedlingen som i sin tur har kunnat hjälpa dem vidare i livet. Dom har kommit in i systemet helt enkelt."

Lisbeth Hedlund, PO Skåne

Föreställningen var väldigt berörande och lyckades ta upp hur det kan vara att leva med en psykisk funktionsnedsättning. När man träffar deltagarna efter projektets slut kan man se hur de växt som människor, att dom har fått större självförtroende och självkänsla."

Matilda Espmark, Lunds Fontänhus

Uppföljning av deltagare och en del av deras kommentarer efter projektets slut. Uppföljningen bygger på samtal som projektledaren haft med deltagarna cirka sex månader efter avslutat projekt.

A: Kom från Comung, arbetslös, diagnos bipolär. Uppgifter saknas

B: Stod utanför samhälle och system. Hade ingen kontakt med myndigheter. Har nu personligt ombud via PO Skåne. Övriga uppgifter saknas.

C: Comung, arbetslös, försörjningsstöd. *"Projektets dagliga struktur, innehåll och mål har brutit de vanor jag tidigare haft. Projektet har påverkat mig att ta tag i mitt liv"*. Går nu på socialhögskolan i Malmö.

D: Comung, arbetslös, hoppat av gymnasiet. *"Projektet betydde mycket för mig"*. Har kommit in på folkhögskola med inriktning teater och musikal.

E: Kom via RSMH, flera olika diagnoser. *"Projektet har inspirerat mig och fått mig att vilja utveckla min kreativitet"*. Betydligt mer aktiv i föreningslivet.

F: Kom via Fontänhuset. Social fobi. Permanent sjukersättning. *"Projektet har fått mig att våga vara mer social, att lita mer på andra människor. Jag önskar att det fanns en fortsättning,"*

G: Kom via Fontänhuset, Permanent sjukersättning. *"Det mest fantastiska jag varit med om"*.

H: Kom via socialförvaltningens arbetsenhet, försörjningsstöd. *"Projektet har inspirerat och motiverat mig att våga ta steget till fortsatt utbildning"*. Har sikte på att komma in på en folkhögskola med inriktning film till hösten. Läser för närvarande upp betygen på Komvux.

I: Kom via Fontänhuset, Permanent sjukersättning. *"Projektet har varit det jobbigaste jag varit med om, men värt varje sekund och att det äntligen fanns något som kändes meningsfullt"*.

J: Såg en lapp på Stadsbiblioteket, Har en autismdiagnos, Försörjningsstöd. *"Genom projektet har jag sett en mening med livet"*. Läser nu på Lunds universitet

K: Kom via RSMH, Autismdiagnos. *"Jag har äntligen hittat ett socialt sammanhang. Önskar att det fanns en fortsättning"*. Läser nu på Lunds universitet.

L: Kom via Fontänhuset och POM-teamet, Försörjningsstöd. *"Jag har utvecklat min arbetsförmåga och min simultankapacitet. Jag känner att jag kan ha fler bollar i luften samtidigt"*. Okänd sysselsättning idag.

M: Kom via psykiatrin i Lund. *"Innan projektet ville dom lägga in mig på psykakut, men jag vägrade. Projektet har hjälpt mig med det sociala och brutit min ensamhet. Jag har blivit starkare och mer självsäker"*. Påbörjat praktik på ålderdomshem.

6. Slutsatser, Lärdomar, Framgångsfaktorer samt diskussioner

Av det material som finns går det inte att dra några andra slutsatser än att detta har varit ett mycket framgångsrikt projekt. Att starta i ett lugnt, tillåtande tempo, att låta alla komma in i verksamheten i sin egen takt för att successivt öka takten och kraven, för att i slutet kräva det som alla krävande fullt normala arbetsplatser kräver - att prestera fullt ut när det behövs som mest, att hålla deadlines, att komma ihåg det man ska komma ihåg och att fungera i samspelet med kollegorna. Att se att man klarar detta kan inte vara annat än en boost för självkänslan.

Både fokusgruppen och publikenkäterna visar också att de båda huvudmålsättningarna har uppfyllts. Deltagarnas upplevelse av utveckling och publikens känsla för att ha fått nya perspektiv bör betraktas som bekräftade.

Samtidigt finns frågetecken och lärdomar inför en eventuell fortsättning.

Den blandade gruppen. Ur ett vetenskapligt utvärderingsperspektiv är det problematiskt med en så heterogen deltagargrupp eftersom det är svårt att dra slutsatser kring effekter för vissa typer av diagnoser. Forskarvärlden behöver ofta enhetlighet för att en modell ska betraktas som evidensbaserad. Samtidigt är erfarenheterna från både ledare och grupp positiva till den mixade grupp som arbetade tillsammans. Denna mångfald var både stimulerande och lärorik och gav gruppen också en styrka i sitt närmande av det skapande arbetet.

Handledning. En aspekt av det skapande arbetet är att det för individen kan upplevas som terapeutiskt. Då ledarnas kompetens är av konstnärlig art kunde det uppstå en konflikt. För att avhjälpa detta bör det finnas tillgång till samtalshjälp både för ledare och deltagare vid ett eventuellt nytt projekt. Under projektets gång fick ledningsgruppen tillgång till handledning under ett tillfälle. Detta var till stor hjälp för projektet. Även några deltagare har uttalat ett behov av detta. De flesta använde sig dock av de kontakter de redan etablerat med sina psykologer, terapeuter och annat.

Team/Ensamarbete. Projektledaren uttalade ett tydligt önskemål om behovet att fler skulle vara heltidsanställda i projektet. Att det skulle vara ett tydligt team som arbetade tillsammans med projektet. De villkor med deltidsanställningar för övrig personal var något som upplevdes som otillfredsställande.

Marknadsföring. Att skapa en debatt om psykisk ohälsa i det offentliga rummet var ett av projektets delmål. För detta krävs att kunna nå sin publik. I detta projekt saknades både tid och kompetens att marknadsföra föreställningen på ett tillfredställande sätt. I ett eventuellt nytt projekt bör det läggas en starkare tonvikt på att kommunicera ut sitt budskap. Det genomfördes även en presskonferens i samband med premiären av föreställningen. Sydsvenskan, Skånska dagbladet och Lokaltidningen Lund närvarade. Det utkom tre artiklar i press om projektet. En frilansjournalist knöts till projektet, men det var trots detta svårt att hitta vägar för att kommunicera projektet.

Uppföljning av deltagare. I stort sett alla deltagare hade i olika grad kontakter med vårdinstanser. Samtidigt saknades en systematisk beredskap att "ta hand om resultatet", det vill säga att stötta de deltagarna som så ville vidare mot studier, arbete, praktik eller annan sysselsättning som svarade mot de framsteg som gjorts. Någon eller några deltagare uttryckte oro för det vakuum som uppstod vid projektets slut. Uppenbar risk för att glida tillbaka i utveckling finns. Förhoppningsvis kommer det finnas möjlighet och resurser för att följa upp deltagarnas sysselsättning och mående en tid efter avslutning för att kunna göra en jämförelse med innan projektstart.

Att finna sin plats som verksamhet. Kreativa Akademin är en ideell förening med målsättningen att bli en permanent verksamhet med en strukturerad bas för finansiering och rekrytering av deltagare. I detta projekt har rekryteringen skett genom att projektledare Magnus Nylander kontaktat och informerat myndigheter och föreningar om möjligheten till kostnadsfria platser med hjälp av projektmedel från Finsam Lund. För att bli en stabil långsiktig verksamhet krävs en definierad plats i relation till andra myndighet som inte finns idag. Många frågetecken finns för hur detta ska kunna gå till. Kan man skriva avtal med kommun, Arbetsförmedling, Försäkringskassa och region om ersättning

för varje deltagare? Går det att skapa ackreditering hos Region Skåne för att kunna remittera deltagare? Eller finns det andra lösningar?

7. En avslutande samhällsekonomisk betraktelse

Under de senaste åren har det gjorts ett stort antal samhällsekonomiska analyser av den här typen av projekt med rehabiliterande syfte och med målet att deltagarna ska nå eller komma närmre arbetsmarknaden. De mest kända analyserna har gjorts av nationalekonomen Ingvar Nilsson och företaget Payoff. Metoden går ut på att undersöka samhällets kostnader och uteblivna intäkter för varje deltagare före respektive efter projektiden för att sedan dra slutsatser kring ekonomisk lönsamhet beroende på framgång. För att kunna göra dessa analyser har det varit nödvändigt att göra ett antal schabloner kring vårdkostnader och myndighetsbesök.

Det har även gjorts metaanalyser av ett stort antal likartade projekt som visat mycket stora likheter med varandra avseende deltagarnas förutsättningar och projektens framgång. Siffrorna blir därför likartade och möjliggör en viss generalisering även kring Kabaré Unik.

Generellt kan man säga att kommunen är den myndighet som "tjänar mest" på dessa projekt då flera deltagare rör sig från kommunalt försörjningsstöd och behandlingskontakter till statliga ersättningssystem hos arbetsförmedling och försäkringskassa. I nästa steg blir arbetsförmedlingen en vinnare i de fall en deltagare går från statlig försörjning till arbete. Landstingens vinst ligger i minskat antal inläggningar, behandlingskontakter och besök.

I studierna blir några självförsörjande, några kommer in i arbetsförmedlingens system från kommunens försörjningsstöd, vissa minskar sin sjukskrivningstid. Samtidigt blir det för vissa tydligt att sjukersättning eller fortsatt vård inom psykiatri eller andra vårdgivare är det som gäller.

De slutsatser som gjorts med hjälp av uppföljning, fokusgrupp och remitterer gör att vi med fog kan anta att Kabaré Unik inte faller utanför ramen i jämförelse med de projekt som ingår i metastudierna. I genomsnitt kan man då säga (baserat på metastudier) att samhället tjänar cirka 130.000 kronor per deltagare och år som en följd av projektets verksamhet. Eftersom den totala kostnaden per person för att vara med i Kabaré Unik uppgår till cirka 43 000 kronor blir vinsten uppenbar. Det blir lönsamt redan efter år 1.

Och då har vi inte ens räknat med de vinster som uppkommer i form av att må bättre, att uppleva att vara i ett sammanhang, att känna grupptillhörighet och att få ett värde med bättre självkänsla.

Bengt Selander
Förbundssamordnare
Lunds samordningsförbund